

és a statisztikába vezeti be az olvasót. Az utolsó fejezetek a sorban állási elméletet tárgyalják. A könyv számos esettanulmányt ír le, ami már magában is érdekes olvasmány.

A 720 oldalas kötet jó oktatási segédeszközüli szolgálhat egyetemeken, hasznos lehet minden, számítógép-beruházást tervező személy és cég számára, de szórakoztató a számítógépek iránt hivatászerűen vagy hobbiként érdeklődők számára is. An-

nak ellenére, hogy matematikai témát tárgyal, olvasmányos, sőt szellemes.

A szerző, Raj Jain a Digital Equipment Corporation (DEC) munkatársa, a számítógépek teljesítményértékelésének rendszeres, népszerű előadója konferenciákon és egyetemeken, többek között a Massachusetts Institute of Technology egyetemen.

Silberer Vera

A könyvtári információszerzés a kilencvenes években

Az utóbbi évtizedekben – legalábbis az NSZK-ban – a könyvtártudomány és az információtudomány, ha lassan is, de állandóan távolodott egymástól. Holott pl. az amerikai álláspont szerint a kettő egyetlen és egységes diszciplínát alkot.

Kétségtelen, hogy a könyvtári testület gyakorlatiasabban közelíti meg azokat a kérdéseket, amelyeket az információtudomány elvontan és elméletileg kezel. Ebből következően egyes információelméleti fogalmak különböző értelmezéseket kapnak a könyvtári gyakorlatban. Ugyanakkor a könyvtár- és tájékoztatásügynek közös a célja, vagyis a társadalmilag releváns információk célzott közvetítése; csak e tevékenység keretei különböznek egymástól. Ebből következik az

1. tétel: *A könyvtári információszerzést nem más, mint könyvtári dolgozók által, a rendelkezésükre álló eszközökkel végrehajtott, információval kapcsolatos szolgáltatások együttese.*

Az utóbbi időben gyakran összetévesztik az információközvetítést az adatbázisokban való kereséssel. Holott az információ közvetítése önmagában még nem átfogó szolgáltatás; ehhez számos eszköz, forrás, módszer, csatorna igénybevétele szükséges. Ez érvényes a könyvtárra is, mint információszolgáltatásra. Ezért a

2. tétel: *Az információszolgáltatásban az információ közvetítése csak egy funkció, más, az információszolgáltatással kapcsolatos műveletek keretében.*

Az információtudományban az információközvetítés funkcionális fogalmát egyre inkább az információszolgáltatás hatására orientált fogalma váltja fel. A tudástranszfer folyamatában az információszolgáltatás ideális helye ott van, ahol a különböző szakmai és intézményi területek metszéspontjai vannak. A nyilvánosság – állam – gazdaság – tudomány közötti tudástranszfer társadalmi-kulturális rendszerének középpontjában a tudományos és a közművelődési könyvtárak helyezkednek el. Tehát a

3. tétel: *A könyvtár mint információs ügyintézés a tudomány, gazdaság, állam és közélet között folyó tudástranszferben átveszi az eredeti információk csomópontjának feladatkörét.*

A megőrző (statikus) könyvtár információközvetítő (dinamikus) könyvtárrá vált, s a jövőben a könyvtáraknak még erőteljesebben kell bekapcsolódnok a társadalmi információszolgáltatásba. Ezt az indokolja, hogy a társadalmi csoportok között állva nincsenek kitéve a piacgazdaság diktátumának, hogy a használók szempontjából területileg egyenletesen oszlanak meg, és hosszú ideig tartanak nyitva, s hogy az információszolgáltatás kezelésében a legfelkészültebbek. A szolgáltatások marketingjének a felfogása szerint a könyvtárak katalizátori szerepet tölthetnek be a társadalmi információszolgáltatásban. Ezért a

4. tétel: *Az eredeti információk mint erőforrások kezelése a könyvtárügy természetszerű feladatául társadalmi szükségesség; előzetektől információmarketinggel a könyvtárak állományi és know-how erőforrásait hatékonyabban állíthatják az információszolgáltatás feladatainak szolgálatába.*

Manapság helytelenül gyakran egyenlőségjelet tesznek az információszolgáltatás és az online információközvetítés közé. A valóság azonban azt mutatja, hogy az online információközvetítés egyes részterületeken bár hatékony, de csak támogató szerepet játszik, ritkán van köze a tudástranszfer folyamatához, s feltételezi a felkészült használót. Ezért az adatbázisok használatát egyéb, komplexebb szolgáltatásokkal együtt kellene felkínálni. Ebből következik az

5. tétel: *Gyakran megfelelnek arról, hogy az információszolgáltatások teljes spektrumában a szakmai információkeresésnek kisegítő jelentősége van.*

Az információszolgáltatás ésszerűsítésének és hatékonyabbá tételének nem az az útja, hogy a régi magartási formákat az új technológiával forradalmasítják,

sokkal inkább az, hogy a hagyományos szolgáltatásokat nyújtó információs ügynökségek fokozatosan vezetnek be az információs és kommunikációs eszközöket. Ezért a könyvtárak, mint számos információs tevékenység csomópontjai, magabiztosabban nyúlhatnak bele a régi és új információs szolgáltatások szövevényébe. Tehát a

6. tézis: *Ha az információs teljesítményt úgy fogjuk fel, mint segítséget a problémák megoldásához, akkor információs fordítókörként építhetjük ki a könyvtárak pozíciójukat a szolgáltatási szektorban.*

Az elkövetkező évtizedben a könyvtárak új elemekkel bővíthetik funkcióikat. Ezek pontosabb kijelöléséhez a cikk egy táblázatot közöl, amely a négy funkciókör (felvilágosítás, tanácsadás, forrásközvetítés, képzés-továbbképzés) szerint tagolva vázolja az információs igényeket és szolgáltatásokat. Az új szolgáltatások bevezetésének pénzügyi, személyi és politikai akadályait az okos könyvtárvezetés ügyes marketinggel, jó kooperációval és nem hagyományos megoldásokkal legyőzheti. Ezt fejezi ki a

7. tézis: *Új kooperációs struktúrákkal és a könyvtári szolgáltatásoknak az információs piac struktúrába való integrációja révén a könyvtári szolgálat számára új területek nyílnak.*

Lehet, hogy a gazdasági körülmények nem tették még szükségessé, lehet, hogy a különféle társadalmi struktúrák információs csatornáit miatt nincs is szükség rájuk, de az NSZK-ban még nem jött létre annyi és oly kiterjedt információs hálózat, mint Angliában. Kétségtelen azonban az is, hogy a könyvtárak imázsa az ipar és a kutatás képviselői szemében – óvatosan fogalmazva is – nem optimális. Ezért a

8. tézis: *Az információs szektorban gyakran alábecsülik a könyvtári tapasztalatok hasznosításának lehetőségeit a tudástransfer gyakorlatában.*

Nehéz megjósolni a fejleményeket, de kétségtelen, hogy az információs technika 90-es évekre várható fejlődése kihat a könyvtári szolgálat struktúrájára is.

Nem lehet azonban pontosan tudni, hogyan és milyen következményekkel. Mindenesetre a CD-ROM nyújtotta lehetőségekkel és az OPAC (nyilvános online katalógus) használatával tartósan érdemes számolni. Ezért a

9. tézis: *Az információtechnikai fejlemények és a könyvtári módszerbeli tudás összeolvasztása új feladatokat állít a 90-es években a könyvtárak elé a nyilvános szolgálatban és a források használatának oktatásában.*

A 90-es években is megőrzik a könyvtárosok hivatásuk hagyományos funkcióit és feladatait (a könyvtári szervezet biztosítása és a használat aktív segítése), de új funkciókat is ellátnak a tájékoztatás és az információs szolgáltatások terén, sőt felkészítik olvasóikat a könyvtáron kívüli információs rendszerek használatára is. A könyvtárosok és az információs szakemberek felkészültsége módszertani, technikai, szervezési és pszichológiai összetevőkből fog állni, s a jövő információs szakmaiban még nagyobb hangsúly esik arra, hogy nemzetközi hidakat építsenek a különböző szak- és információs területek közé, és lebontsák az információáramlás előtt a gátakat. Ebből a

10. tézis: *A leendő könyvtári szakemberek akkor fognak megfelelni hivatásuk megváltozott követelményeinek, ha tanácsadónak, fordítónak, a "tudás mérnökének" és az információdzsungel nyomkeresőjének tekintik magukat.*

Végezetül: a 90-es évek Európájában a könyvtárak fontosabb szerephez juthatnak az európai információs hálózatban: mint általánosan elismert csomópontok, mint a határokat átszelő vállalkozások partnerei, mint az európai tudástransfer tájékoztató ügynökségei, mint az Európára orientált polgárok információs központjai, s mint az európai információs piac szolgáltatóközpontjai.

/SCHMIDT, R.: *Bibliothekarische Informationsdienstleistung in den neunziger Jahren.* – ARBIDO-R, 5. köt. 1. sz. 1990. p. 8–18./

(Papp István)

VTLS – integrált könyvtári rendszer

A VTLS (*Virginia Tech Library System*) egy teljes funkciójú, integrált helyi automatizált rendszer a könyvtárak számára, amely lehetőséget nyújt a katalógizálás, a besorolási adatok egységesítése (authority control), az online keresések, a folyóirat- és a kölcsönzés-nyilvántartás, a raktári visszakeresés, valamint a statisztikai és vezetési tevékenység auto-

matizálására. Az állománygyarapítási, valamint a könyvelési alrendszer 1989 januárjában indították. A VTLS, Inc. a MARC-formátumból indul ki, és aktívan részt vesz a szabványfejlesztési munkálataiban. A szoftvercég két legfontosabb produktuma a VTLS és a Micro-VTLS. Az 1985-ben bejegyzett cégnek Virginián kívül ma már Finnországban és